

Kirkeruinen Moushabbak tyve km nord for Aleppo.

Stedets ånd

– fra en rejse i Syrien

Han sad på sin 25 meter høje søjle og uddelte visdomsord, denne Simon Søjlehelgen, dybt inde i Syrien. **Johannes H. Christensen** indånder stedets stemning og de tuberkuløse pust af verden af i går i Aleppo.

Han står i foyeren på slaget otte. Hotellet er det berømte Baron Hotel i Aleppo. Det lever i nogen grad på renomméet. Komforten er begrænset, og minibaren tom. Men bygningen har aura og var gennem tyverne og trediverne vært for alle mulige berømt-heder og burgøjsere, dandyer i lys habit og blød hat, eksalterede damer med høje barme, vide nederdele og hatte så store som møllehjul. Eller langlemmede kvinder med arrogante cigaretrør. Alle sammen kom de med »Orient Expressen«, der gik fra Paris og havde endesta-

tion i netop Aleppo for siden at forlænges til Bagdad. Turen tog syv dage. Og alle sammen var de opsat på orientalsk mystik og havde en umærkelig dirren i kroppen. Man havde jo læst »1000 og én nat«. Eller man skulle på arkæologisk eventyr, der var nok at grave i og mere at rode i.

Og i Aleppo boede man på Baron, som er bygget i opulent ottomanisk-stil omkring 1910 - højt til loftet, mosaikker i foyerens gulv, tunge lædermøbler med en aroma af *Art and Craft*, gardiner som grandiose draperier og i dag en umiskendelig stemning af *gone are the days*. Nostalgien strejfer én som et vagt, tuberkuløst pust og for længst uddøde toner af Elgar og Lehar hænger som tyste vibrationer i spisesal, bar og salon. Stedets ånd lever. Men i coma.

Brai'n

Han står i foyeren på slaget otte. Han er taxachauffør og har lovet at køre mig op til Simon Søjlehelgens Basilika. >>

Simon Søjlehelgens katedral – ruin i det nordlige Syrien.

>> Han er vel et par og fyrrer, en flot mand i *casual*, stålblå lærredsbukser og jakke. Han har tækklippet sort hår og det kraftige overskæg, som klæder så mange arabiske mænd. Han hilser og erklærer sig indforstået med en betaling på halvtreds dollars. Han spørger venligt om mit navn.

Jeg vælger den engelske form og præsenterer mig som John. *My name is Brai'n*, svarer han, og det er noget nær det eneste engelsk, han kan. Jeg dummer mig og siger: »Brian, det er da ikke et arabisk navn«. Han ser på mig med en blanding af forundring og diskret irritation og bedyrer, at det er det minsandten! Så kører han ud i Aleppos stakåndede morgenmyldretid, hvor man – som i andre arabiske lande – kører med en sær hakkende musikalitet og distræt åndsnærvær:

Hurtige opspeedninger, bratte opbremsninger, arabeskagtige højhastigheds snoninger mellem de andre bilister og de fodgængere, der sorgløst vandrer lukt ud i strømmen af tudende, brummende biler.

Imponerende. Og lidt skræmmende. Som om det hele er dirigeret af en usvigeligt sikker, usynlig, kollektiv ånd.

Vi kører ud af Aleppo i det gyldne morgenskær, der spiller så storblået sammen med de gullige huse i sandsten. Når det er fint: Sleben sandsten, så den bliver myg og glat som marmor. Og med jorden. Den er brun på overgangen til det rødlige. Luften er kølig, og himlen krystallinsk klar med en kold, men forjættende blå farve.

Dinosauren

Der var en kristen menighed i Damaskus, før Paulus om-

vendte sig, for det var dér, man tog sig af ham, da han chokeret og forkommen – og blindet – blev bragt ind til byen efter sin vision. Og det var fra Antiokia, hans virksomhed udgik. Selv om vi i nogen grad prøver at følge apostlens spor, er det ikke uinteressant, om nogen har trådt dem før ham, selv om vi ikke kender dem. I hvert fald er det sikkert, at den vestligste del af det nuværende Syrien var kristnet efter mindre end et par århundreder. Området nord for Aleppo er bestrøet med ruiner efter kirker og klostre. På vejen gør Brai'n holdt ved Mushabbak, en velvoksen ruin af en kirke, der knejser indadvendt som en fossil dinosaur højt oppe i et nøgent, stenet bakkelandskab.

Her skal pilgrimme have dvælet eller overnattet på vej til Simon Søjlehelgen, så kirken er formentlig bygget i det tredje århundrede. Det er en pragtfuld torso med et stort midterskib og to sideskibe. Benovet og – indrømmet – med ærefrygt bevæger jeg mig rundt inde i ruinen og bliver opmærksom på et af de store østvendte vinduer i kirkens velbevarede, harmoniske absis.

Nøjagtig i dét øjeblik – på sekundet – bryder morgensolen ind gennem vinduet i et strømmende, blussende rødt lysvæld, og i det samme er det som om, jeg hører pilgrimmenes sang – et fjernt ekko fra bunden af atten århundreders skakt. Jeg fornemmer stemmerne som et flygtigt strejf, der er forbi, før bevidstheden noterer det – så flygtigt som en *deja vue-oplevelse*.

Kun én gang før har jeg været ude for noget lignende. En sagte udånding fra dinosaurens dvale, en påmindelse fra stedets hjemløse ånd.

Baron Hotel i Aleppo, bygget i 1911.

For snart tyve år siden – i Pæstum i Syditalien

Her står der tre velbevarede templer fra romersk tid. Det største er næsten intakt og så smukt og harmonisk, at det bliver en besættelse.

Da jeg stod dér mellem de mere end to tusind år gamle søjler, havde jeg på fornemmelsen, som en ubetvivelig, både salig og gysende sansning, at vendte jeg mig om i et pludseligt ryk, da ville jeg se en af guderne forsvinde bag søjlen med en sagte, skæmtsom latter. Jeg lyver ikke. Jeg så faktisk én af dem, konkret, i et glimt kortere end et lysglimt, og derpå en skygge, som var væk, før jeg begreb den. Stedets ånd var i live og ville mig noget. Men den var tappet for kraft, bundet i ruinen og derfor et hedensk kogleri. Men virkelig.

Simon Søjlehelgen

Vi når frem til stedet. Brai'n kender det. Han har taget turen mange gange og vil vide, om jeg skal bruge én eller to timer, så sætter han sig i caféteriet. Komplekset er en af de mest storslåede, pragtfulde og vemodige ruiner, jeg kender. For den er så velbevaret, at man skuer helheden. Bygningsværkets idé. I mandattiden restaurerede eller snarere pillede franskmændene ved det, men nænsomt, så ruinen er sig selv og står og kan ses. Hvem var Simon Søjlehelgen? Det er en længere historie, som må vente.

Her drejer det sig om hans efterladenskab, kirkeruinen. Området er højt beliggende (564 m over havet) og har skråninger mod syd, nord og vest. Var Simon, der levede fra ca. 390 til 459, en ydmyg mand, så forstod han dog at iscenesætte sig selv, for smukkere omgivelser er næppe tænkelige. Og hvad er en asket uden publikum.

Hvad er en martyr uden et spektakulært martyrium. Et uheld, ikke andet! Med sikkert instinkt valgte Simon sig derfor en underskøn lokalitet med vid udsigt til et bakket, soldiset landskab, blidt og forlokkende som Toscana. Det kan suggerere den, der ikke har hastværk, ind i en sær vægtløs kontemplativ tilstand.

Komplekset har omfattet søjlen, Simon stod på. Den skal til sidst have været små 40 alen høj. Soklen er der stadig, og uden om byggede man efter hans død en oktagon med buehvælvet portal i hver af de otte sider. Den blev midtpunkt i en kirke, der var det mest monumentale bygningsværk i kristenheden før Europas middelalderlige katedraler.

Det er en korskirke med skibe mod hvert af verdenshjørnerne, men det østvendte, hvis apsis er velbevaret og pompøs, er længere og større end de tre andre. Desuden har der ligget et »baptisterium« (dåbskapel), som stadig står som fuldbåren ruin, et kloster, et gravhus (næsten intakt) og et herberge. Centralbygningen, kuplen over søjlen i midten af oktagonen styrtede sammen under et jordskælv i det sjette århundrede og blev aldrig genopført. På det tidspunkt har der åbenbart ikke været tilstrækkeligt med volt i strømmen fra Simons ånd.

Men helt udslukt er den ikke. Uvilkårligt fornemmer man på stedet en art bæven, en betagelse, en telepatisk forbindelse tilbage til dengang, da han stod og råbte på sin søjle; til dengang han døde, og man stredes om liget; til dengang man skabte den imponante katedral, til jordskælvet, der lagde den i ruiner, hvor den blev liggende, så den nu er noget så ligegyldigt som en museal mærkværdighed – i et land, hvor religionen i over tusind >>

>>

år har været en anden. Så at taxachaufføren ta'r sig en cola, mens en tumpet turist fjoller rundt og tager billeder af

knækkede søjler og ramponerede portaler med forvitrede borter.

Så sker underet. Er jeg lige ved at tro. Men tænker: Nej! Det er løgn! For jeg er nøgttern nok til at vide, at to gange samme dag sker det ikke. Alligevel hører jeg vagt fjern sang, slutningen på en salmemelodi, jeg kender. Jeg går efter lyden og finder i katedralens skønne apsis femten – seksten mennesker bænket.

En trind herre i gabardinebukser med en farve som flødesovs og gul skjorte står med front mod dem og ryggen mod mig, læser og kommenterer på pæredansk »Apostlenes Gerninger« kap. 11 og forsikrer, at evangeliet er til verden, og at »Guds er gaven« og den slags. Tilhørerne ser mere eller mindre fraværende ud. Her fordrires stedets ånd af krympede floskler, åndsdovent snak og slap opbyggelighed, der er en parodi på lidenskaben, storheden, vildskaben og skønheden i stedets hvilende, men ulmende ånd.

Præst må manden i flødesovs vel være. Til sidst foreslår han, at de sagtmødige få her i hedningeland afsynger nr.

318 i salmebogen, en af dens mere åndsformørkede tekster (som minsandten er taget med i den nye, nr.359). »Den har jeg nu altid holdt så meget af«, bedyrer han, og så kvæder den lille flok - henvendt til Helligånden bl.a.: »O, måtte snart dog ilden brænde,/ og brede sig i hvert et land!/ Til alle sjæle bud du sende/ om Kristus, deres frelsermand!/ O, høstens Herre, tænk derpå,/ din høst er stor, men høstfolk få«. Ved denne lejlighed sytten – atten stykker, og hvad forslår de.

Selv havde jeg i det øjeblik mere brug for Brai'n end for frelsermanden, mere brug for taxaen end for mejetærskeren, så jeg skyndte mig tilbage til Brai'n, som var klar. Også med en cola til mig. Klar var jeg også – over at den malplacerede, lirekassejamrende afsyngelse af en underlødigt dansk salmetekst var en – måske utilsigtet – fornægtelse af akkurat dette steds storslåede, fri ånd, der tyst har svævet her i 1600 år og hvisker – til den, som kan holde mund og lytte. For Simon står der, jeg kan mærke det, på sin søjle, højt hævet over danskere, der forgæves anråber: »Almægtige, bønhør os små,/og giv langt mer, end vi forstå«. Hvad de ikke forstår, er, at de allerede har fået det alt sammen. Men det har Brai'n: *Wellcome to Aleppo*«, siger han med et smøret grin og med omtrent de overskydende engelske gloser, han kender, da vi farter ind i storbyens kaos. Ind i virkeligheden med alle dens gode og onde og modstridende ånder. Den er nemlig udfordrende og spændende nok.